

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בזרן הדרוש והאגדה על פרשת השבוע
מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת כי תבוא תשע"א

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,
או למייל chagitben@neto.net.il וכן בת.ד. 41072 ירושלים.

הנושא: "השקיפה" אותיות "השק" – יפה".

שתוכן מצות ביכורים הוא להצהיר, שכל היבול שבשדה הוא מאיתו יתברך.

וכך כתב הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע בספרו פרי צדיק (בפרשתנו אות ז) וז"ל: והנה ענין הבאת הביכורים הוא, כידוע שכל חיי הבלו של אדם הוא טורח להרבות הון, ובעת שיוצא לפועל הריחו ממעשה ידיו, יכול לומר בלבו שכוחו ועוצם ידו עשה לו החיל הזה ונעשה משוקע בהבלי העולם הזה, והשגחת השם יתברך נשכח מלבו חס ושלום. ועל זה בא מצות השם יתברך: "ולקחת מראשית פרי האדמה אשר תביא מארצך", שבזמן שישראל היו יושבים על אדמתם היה זה עיקר הרווחת העושר ממעשה ידיהם בעת שהוציא הארץ פירותיו. ואז דייקא, בתכלית השיקוע בארציות, היה המצוה להניח את הכל ולבטל את עצמו מכל וכל, ולילך עם ראשית פירותיו לירושלים ושם אומר הוידי ... היינו שבמעשה הזה של המצוה הזו באתי אל תכלית המכוון של ירושת הארץ, היינו לראות בחוש את השגחת השם יתברך אפילו בארציות שהוא בתחתית המדרגה ולא יהיה נשאר משוקע בה חלילה וכו'. עכ"ל יעו"ש המשך דבריו.

סיבה נוספת למצות הביכורים, היא בכדי להביא את האדם להתגבר על תאוות האכילה, כמו שכתב בספר בינה לעיתים (דרוש ל"א), שדרך האדם להתאוות למאכל הערב לו, ובפרט כשנמנע זמן רב מלאכלו, ובודאי כאשר מצפה ומייחל מתי יגיע מאכל זה לפיו, הרי כשסוף סוף כשרואה אותו בפעם הראשונה, יתקשה להתאפק ויכניסו מיד לפיו. ובאה התורה ומצוה עליו שיקח פרי זה שמתאוה לאוכלו ויקדישהו לבורא עולם, ועל ידי כך יתגבר על תאוות האכילה.

אחר שנתבאר כי יש שני טעמים למצוה זו, מתבאר כפילות לשון הכתוב: "שמעתי בקול ה' אלוך" היינו כנגד חלק האמונה שבמצוות אלו, והוסיף ואומר: "עשיתי ככל אשר צויתני", היינו שאף את חלק של "התגברות התאוה" שיש במצוה זו, קיים בשלימות.

ולכך גם השכר הוא בכפליים, וזהו שכפל הכתוב ואמר: "וברך את עמך את ישראל", היינו גם את "עמך" הרומז לחלק הנמוך של העם, כמו שמצינו "לך רד כי שיחת עמך". אולם גם ברך "את ישראל" כנגד חלק החשוב של העם, אותם צדיקים המתגברים על יצרם, מלשון "כי שרית עם אנשים ותוכל". וזהו משום, שהמצוות שהם כנגד הנשמה משפיעות ברכה על הצדיקים שהם בחינת נשמת ישראל, ואילו המצוות שהן כנגד חלק הגוף שבאדם, לסייע לו להתגבר על תאוות גופו, משפיעות ברכה אף על אותם אנשים נמוכים מבחינה רוחנית שהם כנגד חלק הגוף החומרי של עם ישראל, ולכך מצוות ביכורים שיש בה

"לא אכלתי באוני ממנו ולא בערתי ממנו בטמא ולא נתתי ממנו למת שמעתי בקול ה' אלהי עשיתי ככל אשר צויתני. השקיפה ממעון קדשך מן השמים וברך את עמך את ישראל ואת האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש" (כו, י"ד ט"ו).

ויש לדייק בלשון הכתוב שכפל את לשונו כמה וכמה פעמים בפסוקים אלו: "שמעתי בקול ה' אלהי עשיתי ככל אשר צויתני" – אם הוא שמע בקול ה' ודאי שעשה את מה שנצטווה. וכן ממשיך וכופל "ברך את עמך את ישראל".

מצינו, הקב"ה ברא את האדם בצלם אלקים, כמו שנאמר (בראשית א, כ) "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". ועוד נאמר (בראשית ב, ז): "ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אותו ... ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חיה". ותכלית עיקר יצירת האדם היא, כדי שיהא האדם שהוא מצד נשמתו חלק אלוך ממעל, דבוק תדיר בעולמות העליונים, ותהא נשמתו שולטת על גופו עד שיוכחו בתכלית הזיכוך. וכדברי קדשו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק זי"ע (הובא בספה"ק אורח לחיים פרשת תזריע) "הלואי יהיה לעולם נשמה זכה כמו הגוף שלי". יעו"ש.

וזהו שאנו אומרים בסליחות: "הנשמה לך והגוף פעלך חוסה על עמלך", היינו, שהנשמה היא ממש שלך, כי היא חלק אלוך ממעל ונמשכת רק לעשות את רצונו יתברך, אבל הגוף הוא רק "פעלך", יציר ככל יצורי הבריאה, ומבקשים אנו: "חוסה על עמלך", הוא הגוף, שנצליח לזכך את הגוף, שגם ימשך לעשיית רצונו יתברך ויעשה כבחינת נשמה.

והמצוות אשר הן תרי"ג עיטין כלשון הוזה"ק, תפקידן להביא את האדם להיות עבד נאמן לבוראו, יש מצוות אשר ענינם לדומם את הנשמה, לספק לנשמה את תאוותה להידבק ליוצרה. ויש מצוות אשר ענינם לזכך את הגוף מחומריותו, לדוממו שיתגבר על תאוותיו ועל ידי כך יהפוך את הגוף לזך ונקי כבחינת נשמה.

עתה נבוא ונבאר את ענינם של מצוות ביכורים ונתנית מעשרות, מצינו שיש שתי סיבות לציווי של נתנית ביכורים ומעשרות, האחת חיזוק האמונה, וכדברי המשנה (ביכורים פ"ג מ"א): כיצד מפרשין ביכורים? יורד אדם בתוך שדהו ורואה תאנה שביכרה, אשכול שביכר, רימון שביכר, קושרו בגמי ואומר: הרי אלו ביכורים. ע"כ. דורשי רשומות היו אומרים, שהמשנה הצריכה לקשור את פרי הביכורים ב"גמי" ולא בחוט כלשהו, באשר "גמי" הינו ראשי תיבות: "גדולים מעשי ה'".

את שתי המעלות, זוכה על ידה לברכה הן "את עמלך", והן "את ישראל".

לאור זאת נבין מדוע הזכיר לשון "השקיפה" אצל מצוות ביכורים ובידודי מעשרות, אבל בשביל כך יש להקדים מעשה, פעם נאבדו לגבאי של הרה"ק רבי נפתלי מרופשיץ זי"ע הטלית והתפילין שלו, והצטער על כך מאוד. כשראה הרה"ק רבי נפתלי את צערו, אמר לו: מה לך להצטער, הרי זוג תפילין אחד הוא של רש"י הזוג השני של רבינו תם, הטלית הוא שערקישער' והסידור הוא ברדיטשובער'. ומה מכל אלה כבר שייך לך רק השקית, וזו הלא מחוררת בחורים.

וביאר עפ"י הגרש"ב שניאורסון זצוק"ל ראש ישיבת טשעבין, שלפעמים אדם מתנאה בכשרונותיו הברוכים או בתפיסתו המהירה, וכן מתנאה במידת החסד שבו או בזריזותו וכו'. וצריך לדעת שכל התכונות הטובות אינם מעצמו אלא מהוריו וזקניו שפעלו בתפילתם ובמעשיהם הטובים, והוא אינו אלא השק וצריך לזוהר שלא לעשות בו חורים.

ובזה המשיך ופירש מה שכתב השליה הקדוש (הלכות תשובה) בפסוק "השקיפה ממעון קדשיך", ד"השקיפה" אותיות "השק יפה", שעיקר עבודת האדם לשמור על השק.

ולדרכינו יש לפרש, השק מסמל על גופו של האדם שמשמש כשק של הנשמה, ותפקידו לשמור על השק יפה, היינו להתגבר על רצונות הגוף ותאוותיו. ומכיון, שמצוות ביכורים ונתנית מעשרות יש בה גם ענין זיכוד הגוף מתאוותיו, לכך הזכיר בזה לשון "השקיפה" אותיות "השק - יפה".

לאור האמור יתבאר דברי המדרש בתהילים עה"פ: "תקעו בחודש שופר בכסה ליום חגנו, כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב" - חודש, חדשו מעשיכם, שופר, שפרו מעשיכם, אמר הקב"ה לישראל: הואיל ושפרתם מעשיכם, הריני נעשה לכם כשופר, מה שופר מכניס בזה ומוציא בזה, אף אני עומד מכסא דין ויושב על כסא רחמים, ומהפך לכם מידת הדין למידת הרחמים, אימתי? בחודש השביעי. ע"כ.

ולכאורה מהי הכפילות בלשון הכתוב "כי חוק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב", ולדרכינו יתפרש, כי המשפט בראש השנה מתחלק לשניים, האחד "כי חוק לישראל" כנגד חלק הנשמה, שנידונים האם קיימו את המצוות אשר על ידן מקדש את הנשמה שבו. ונידון נוסף - "משפט לאלהי יעקב" - מלשון עקב, היינו אם תיקנו את חלק הגוף כראוי. וזהו שהמשיך וכפול: "שפרו מעשיכם", "חדשו מעשיכם", אחד כנגד הגוף ואחד כנגד הנשמה.

ועל כך אומרים אנו בסליחות: "כדלים וכרשים דפקנו דלתידך", ומהי הכפילות? אלא "דל" כנגד חלק הנשמה שלא תיקנו כראוי, ו"רש" כנגד חלק הגוף שלא זכינו לתקן.

מעתה, אחד שנתבאר מהו הלשון "השקיפה" נמשיך ונבאר מהו "ממעון קדשיך", מהו אותו מעון. אלא שהגמרא בחגיגה (יב:) מביאה, על רקיע ששמו "מעון", אשר בו כיתות של מלאכי השרת אומרות שירה בלילה וחשות ביום, מפני כבודן של ישראל. ע"כ.

היינו ברקיע זה מתגלה גדלותן של ישראל על המלאכים, כי כל גדלותן של ישראל על המלאכים היא מחמת הגוף העבוד שמלובשים בו המונע מהם את עבודת ה', לכן, כאשר ישראל מתגברים על תאוות הגוף, ומתגלה גדלותן על המלאכים, ובה מתעורר זכותם של ישראל ברקיע ששמו מעון.

וזהו שאומר: "השקיפה ממעון קדשיך מן השמים", היינו, מחמת שבמצוות ביכורים מתגבר על תאוות האכילה ורצונות הגוף, מתעורר זכותם של ישראל ויורד להם שפע מרקיע ששמו מעון, בו מתגלה גדלותן של ישראל על המלאכים שאין להם גוף.

לאור האמור יתבאר מדוע מזכירים בברכת הזימון של שבע ברכות הלשון "שהשמחה במעונו".

כי עיקר תאוות הגוף, הן רצונותיו בריבוי אכילה וכן בתאוות נשים. כמו שכתב הש"ל"ה הקדוש (שער האותיות אות ק), שלאחר שנשא אישה והוצרך לעזוב את רבו מוה"ר שלמה ז"ל (הוא רבינו שלמה בר יהודה לייבוש, המכונה מהר"ש מלובלין, שהיה תלמידו של הגה"ק רבי שלמה לוריא זצוק"ל) אמר לו רבו בזה הלשון: קדש עצמך בשני עניינים אלו, בקדושת המאכל ובקדושת הזיווג, והתקדש במאוד בקדושתם. ע"כ.

נמצא, כי גם על ידי הנישואין אשר על ידן ניצל מתאוות נשים, זוכה שוב לעורר זכות ושפע על ישראל מרקיע ששמו מעון, כי מתגבר על תאוות הגוף, וזהו "שהשמחה במעונו".

והנה, זכות זו של התגברות על תאוות הגוף הן תאות האכילה והן תאות נשים, עמדה לישראל להיגאל ממצרים והיא תעמוד לנו בעת הגאולה הקרובה, כמובא בפרקי דרבי אליעזר (פרק כ"ח): רבי אליעזר אומר: וכי מה ראה הכתוב שני פעמים "בדמך חיי", אלא אמר הקב"ה: בזכות דם ברית מילה ובזכות דם פסח נגאלו ממצרים, ובזכות דם ברית מילה ובזכות דם פסח אתם עתידים להיגאל בסוף מלכות רביעי, לכן נאמר "ואומר לך בדמך חיי". ע"כ.

והיינו, כשהוצרכו ישראל לזכויות כדי להיגאל משעבוד מצרים, נצטוו על דם פסח ודם מילה, אשר שניהם עניינם אחד, לקדש את חלק הגוף שבאדם בעיקר בתאוות שבו, הן את תאוות האכילה על ידי אכילת קרבן פסח בקדושה ובטהרה, והן את תאות נשים, על ידי מצות מילה אשר בסגולתה להחליש את תאוות הגוף, וכדברי הרמב"ם במורה נבוכים (ח"ג פרק מ"ט. וע"י בדרכינו להגדה של פסח אות י"ז).

והנה עומדים אנו ימים ספורים לפני יום הדין, ומחפשים אנו זכויות אשר יעמדו להמליץ עלינו בשעת הדין, נראה שהמתגבר על תאוות גופו יזכה להינצל מן הדין. שכנוכר בדברי הש"ל"ה עיקר קדושת האדם היא בהתגברותו על תאוות האכילה ונשים, ומידת הקדושה מצילה את הקדוש מן הדין. שכן הפסוק אומר (ראה י"ד, א' יב): "בנים אתם לה' אלקיכם וגו' כי עם קדוש אתה לה' אלקיך ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים אשר על פני האדמה". נמצא שנקראים ישראל בנים בגלל היותם "עם קדוש". ומובא בזה"ק (פרשת אמור דף צט:), וז"ל, ואע"ג דקוב"ה רחים לדינא, נצח רחימו דבנוי לרחימו דדינא. כלומר, שעדיפה אהבתו של הקב"ה לבניו מאשר אהבתו לדין. ומכיון שעל ידי מידת הקדושה זוכים ישראל להיקרא בנים לה', ועדיפה אהבת הבנים על אהבת הדין, המקדש עצמו ומתגבר על תאוות גופו ראוי להינצל מיום הדין וממידת הדין.

בזה יתבאר מה שכתב בספה"ק מגלה עמוקות (ואתחנן אופן קצ"ט) שברקיע ששמו מעון שם מקום הדין, וז"ל: ברקיע מעון כסא צדק. לדעתי זה סוד הפסוק (תהילים ט, ה): "כי עשית משפטי ודיני ישבת לכסא שופט צדק", לפי שברקיע מעון שם גדולת ישראל כמו שהאריך בזה בספר סודי רזא, לכן הוצרך משה לומר: "השקיפה ממעון קדשיך וברך את עמך ישראל", כי שבח ישראל הוא ברקיע החמישי, לכן אמר השקיפה בה' יתירה, ולכן כשהוא עושה משפטי ודיני, אז יושב בכסא צדק שהוא ברקיע מעון. ע"כ.

ומתבאר, שרקיע מעון הוא מקום הדין והמשפט, ומאידך מצינו שהכתוב אומר "השקיפה ממעון קדשיך מן השמים וברך..." היינו שהוא מקום השפעת הברכה וכן "שהשמחה במעונו" - מקום השמחה, הכיצד?

אלא, כאשר זוכים ישראל להתגבר על תאוות גופם ולקדש את עצמם, נקראים "בנים", והקב"ה מעדיף את אהבת בניו על אהבתו לדין, לכן דוקא "מעון" - מקום הדין והמשפט, נהפך למקור השפע הברכה והשמחה למקדש את גופו.